

Σε ένα ανοιχτό πεδίο έρευνας, δράσης, κίνησης

Ηβη Βασιλείου

06/05/2019

Μετά τους δύο επιτυχημένους κύκλους παραστάσεων του έργου του Μπέκετ *Περιμένοντας τον Γκοντό*, Η Ομάδα Σημείο Μηδέν, παρουσιάζει την *Αντιγόνη* του Σοφοκλή, σε σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου, πραγματοποιώντας μια ανάγνωση που αναζητά την θέση της στην εποχή μας, κρατάει το βλέμμα της σταθερά στο μέλλον, δεν εξιδανικεύει ήρωες, αλλά εντοπίζει τον ανθρώπινο πυρήνα καθενός που ταυτόχρονα αποτελεί και την ουσία του αναγνώστη, του θεατή, του ερμηνευτή. Κάθε πρόσωπο του έργου φέρει την προσωπική του τραγωδία, τις ελπίδες και τις αδυναμίες του σε έναν μεταπολεμικό κόσμο, αναζητώντας εκ νέου την δυνατότητα ύπαρξης. Ο Κωνσταντίνος Γώγουλος μας μίλησε για το έργο και αυτά που κίνησε μέσα του, το γόνιμο περιβάλλον μιας συνεργασίας που κρατάει στον χρόνο, εμπλουτίζεται και βαθαίνει, την σημασία του να κινούμαστε διαρκώς σε έναν διάλογο ανοιχτό με -προσωπικά, συλλογικά, καλλιτεχνικά- ερωτήματα ανοιχτά, αποδεχόμενοι την ενίοτε αντιφατική ροή του εαυτού μας.

Δουλεύοντας πάνω σε ένα έργο με τόσο πλούσια φιλολογία, τι νέο μπορεί να ανακαλύψει κανείς;

Το γεγονός ότι υπάρχει ήδη μία πολύ μεγάλη μελέτη πάνω σ' αυτό το κείμενο, δεν σημαίνει ότι είναι τα πάντα γνωστά ή ορισμένα από πριν. Όλο αυτό έχει τον κίνδυνο να σου δεσμεύσει την φαντασία, να δημιουργήσει αγκυλώσεις που να μην σου επιτρέψουν πραγματικά να διαβάσεις ξανά το κείμενο. Αυτά τα έργα έχουν τεράστιο πλούτο. Δεν σταματάς ποτέ να ανακαλύπτεις νέα πράγματα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι μια βουτιά στην ανθρώπινη συνθήκη. Μέσα από την λειτουργία του μύθου, πραγματικά σου δίνεται η δυνατότητα να ερευνήσεις αυτό που λέμε "άνθρωπος", πράγμα το οποίο δεν σταματάει ποτέ. Όταν καλείσαι να το παραστήσεις, οφείλεις να πας μέσα από τον

δρόμο της αφαίρεσης, νομίζω. Φυσικά, πρέπει να μελετήσεις και να έχεις επίγνωση πού πας, αλλά να μην κινηθείς έχοντας προαποφασίσει το πώς θα γίνει. Αυτή είναι μία διαδικασία που ανακαλύπτεις στην συνεργασία και στην πορεία.

Τι σε συγκινεί στο έργο;

Αυτό το οποίο με συγκινεί στο έργο -και σ' αυτά τα έργα- είναι ο τρόπος με τον οποίο αυτοί οι άνθρωποι, οι συγγραφείς, χειρίστηκαν το υλικό τους. Χρησιμοποίησαν τον μύθο ως όχημα για να κάνουν μία τομή και μία ανάλυση στον άνθρωπο από το υπαρξιακό και προσωπικό επίπεδο μέχρι μια οντολογική σφαίρα. Από το πολύ προσωπικό μέχρι το πώς οργανωνόμαστε σαν κοινωνία. Πρόκειται για ένα είδος θεάτρου που προέκυψε από την προσπάθεια να δομηθεί μια κοινωνία. Είναι μαγικό το πώς υπήρξε η δημοκρατία, η μήτρα της τραγωδίας. Και αντίστροφα. Ήταν μία διαλεκτική σχέση. Σε αυτό το πλαίσιο έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον πως δεν φοβόντουσαν να ασκήσουν κριτική στα πάντα σε ένα είδος θεάτρου που χρηματοδοτούνταν από το ίδιο το κράτος. Με τον Κρέοντα στο έργο καυτηριάζονται παθογένειες της εξουσίας. Και παρουσιάστηκε μπροστά στους Αθηναίους ηγέτες με σκοπό να ανοίξει ένας διάλογος. Υπήρχε το ερώτημα ανοιχτό και πάλευαν διαρκώς με το ερώτημα. Ένα άλλο πράγμα που με συγκινεί σ' αυτό το κείμενο, που επίσης υπάρχει γενικά στην αρχαία τραγωδία, είναι η στάση του ανθρώπου. Ο άνθρωπος συνομιλεί με τον "μεγάλο άνθρωπο". Στην τραγωδία ο άνθρωπος κοιτάει τον Θεό, μιλάει στα ίσα με τον Θεό. Είναι ο άνθρωπος που θα βγει μπροστά, που θα διεκδικήσει, θα θέσει ερωτήματα και δεν θα φοβηθεί να αντιμετωπίσει κατάματα το θηρίο, το τέρας. Το τέρας που πρώτα και κύρια έχει μέσα του. Όχι να το πολεμήσεις, αλλά να το αποδεχτείς, γιατί όλοι έχουμε τα πάντα μέσα μας. Όλοι έχουμε Κρέοντα, Αντιγόνη ή Ισμήνη. Αν δεν αναγνωρίσουμε όλα αυτά τα κομμάτια μέσα μας, δεν θα μπορέσουμε να πορευτούμε στην ζωή. Αν δεν συμβεί αυτό, τότε γεννιέται το πρόβλημα, τότε γεννιέται ο φασισμός. Όταν το ξένο μέσα μας, αυτό που μας τρομάζει, θάβεται και δεν συνομιλούμε μαζί του. Δεν πρέπει να τακτοποιούμε τα πράγματα με ετικέτες. Πρέπει να αναπτύσσουμε ένα διάλογο μαζί τους. Να κρατάμε κι εμείς διαρκώς ανοιχτό το ερώτημα.

Η μοίρα της εξουσίας είναι να καταχραστεί την δύναμή της;

Υπό μία έννοια η μοίρα της εξουσίας, όταν αντιμετωπίζει τον εαυτό της σαν εξουσία, είναι να οδηγηθεί σε απόλυτους δρόμους.

Η μοίρα του δυνάστη είναι να συνειδητοποιήσει την ματαιότητα των κεκτημένων του;

Ο Κρέοντας το συνειδητοποιεί με έναν πολύ σκληρό τρόπο. Υπάρχει μια στιγμή συνειδητοποίησης και έπειτα είναι ένας ζωντανός νεκρός. Δεν ξέρω αν συμβαίνει σε όλους βέβαια.

Γιατί εξακολουθούν να υπάρχουν πόλεμοι μετά από τόσους αγώνες;

Υπάρχει ένα εξαιρετικό χορικό που οι μελετητές λένε ότι ακόμα κι αν είχε σωθεί μόνο αυτό, θα αρκούσε για να αντιληφθούμε την αρχαία τραγωδία. Είναι αυτό που λέει: "Πολλά τα δεινά. Τίποτα πιο δεινό από τον άνθρωπο". Είναι μέσα μας. Το τέρας παίρνει πολλές μορφές. Αυτό είναι που παλεύουμε όλοι να διαχειριστούμε. Όχι μόνο σε μία σφαίρα εξωπραγματική, αλλά στην καθημερινή μας ζωή. Δεν είναι ανέξοδο, αλλά είναι γόνιμο. Εγώ θεωρώ ότι είναι και μονόδρομος.

Στην εποχή μας ποια είναι επαναστατική πράξη;

Δυσκολεύομαι να απαντήσω γιατί κάποιες λέξεις είναι πολύ φορτισμένες. Κάποιοι άνθρωποι έχουν δώσει την ζωή τους για μία επανάσταση, οπότε δεν ξέρω τι να πω. Η Αντιγόνη έχει αντιμετωπιστεί πολύ σαν μια θετική ηρωίδα απέναντι σε ένα αρνητικό πρόσωπο. Αν διαβάσεις το κείμενο χωρίς αυτά τα φίλτρα, θα δεις ότι η Αντιγόνη δεν είναι ένα πρόσωπο εξωπραγματικό. Έχει κι εκείνη πολλές σκοτεινές πλευρές, δεν συνδιαλέγεται πάντα, δεν βάζει πάντα μπροστά το καλό του συνόλου. Η δράση της ξεκινάει από κάτι πολύ προσωπικό και γίνεται μετά πολιτικό και παίρνει τις διαστάσεις που το ακολουθούν. Η Αντιγόνη λέει: "Όταν δεν θα έχω άλλο σθένος θα σταματήσω".

Πως δουλέψατε για αυτήν την παράσταση; Τι σου αρέσει στην δουλειά με την Ομάδα Σημείο Μηδέν;

Σίγουρα προηγήθηκε μια μεγάλη περίοδος προετοιμασίας του Σάββα, όπου μελέτησε το υλικό σε συνεργασία με την Μαρία Σικιτάνο, την δραματολόγο. Ήδη από το καλοκαίρι υπήρξε μία πρώτη ζύμωση. Μας έδωσε την εξαιρετική μετάφραση του Δημητριάδη και μετά ξεκινήσαμε να δουλεύουμε. Στην λογική της ομάδας υπάρχει πάντα το ζητούμενο να φτιάξουμε τον κοινό μας κώδικα. Ένας από τους στόχους μας είναι η

έρευνα πάνω στην τέχνη του ηθοποιού. Ο Τερζόπουλος χρησιμοποιεί τον όρο "Σώμα" με "Σ" κεφαλαίο που περιλαμβάνει το σώμα, το πνεύμα, την ψυχή, την φαντασία, όλα. Εκεί κινούμαστε κι εμείς. Αυτό που μου αρέσει πάρα πολύ, με συγκινεί και μου δίνει καύσιμο στη συνεργασία μου με την ομάδα είναι ο τρόπος που δουλεύουμε. Προσπαθούμε και παλεύουμε να κάνουμε μία δουλειά που να μην υπακούει στους όρους και τους ρυθμούς της βιομηχανίας του θεάματος. Βρίσκω πολύ γόνιμο αυτόν τον τρόπο δουλειάς σε μια εποχή που όλα τρέχουν πολύ γρήγορα. Μου αρέσει πολύ να υπάρχει η δυνατότητα να βαθαινούν τα πράγματα. Όχι μόνο στην δουλειά με το κείμενο, αλλά και στην σχέση με τους συνεργάτες. Δεν σημαίνει ότι αυτό βρίσκεται μόνο σε αυτόν τον τρόπο δουλειάς, αλλά στην προκειμένη περίπτωση υπάρχει.